

(Képre kattintva, megnyílik a képtár)

Június 25-én délután 6 óra körül érkezett Szentendrére Chudy Ferenc 17 tagú, bőrkabátos, kézigránáttal felszerelt terror-különítménye.

Szántó Béla hadügyi népbiztos "... azzal az utasítással küldött Szentendrére, hogy a zavargásokat akadályozzam meg. Az volt a parancs, hogy az összeütközéseket kerüljük és állítsuk helyre a rendet. (Chudy Ferenc vallomása a szentendrei munkástanács perében.) (Szentendrei Néplap, 1921.február2.)

Chudyék a helybeliekkel összeírták az ellenforradalmárok listáját. **Dr. Weresmarty** ügyvéd és Valentin főhadnagy állt a lista élén, dr. Kucsera Ferenc káplán - a kommunista ellenes Szentendrei Néplap volt szerkesztője - neve nem szerepelt a névsorban. Chudy emberei Kucsera káplántól akarták megtudni,

ki adott jelt harangozással az ellenforradalom kezdetére. Mivel Kucsera megtagadta a választ, a Duna-partra kísérték, a pártházban mint ellenforradalmárt halálra ítélték. Chudy négy önként jelentkező katonája végrehajtotta az ítéletet. Később tisztázódott, hogy nem Kucsera Ferenc kezelte a kulcsokat, lehet, hogy nem is tudta, ki vitte el a harang-jeladás előtt a templomkulcsot.

Kucsera Ferenc holttestét csak másnap szállították el a kivégzés színhelyéről, addig "...a közönség ott sírt és jajveszékelt " mellette. Szertartás nélkül "...felrakták egy kocsira. csak úgy, koporsó nélkül. A temető-árokban hánytak rá földet, mint egy kutyára." (Chudy Ferenc vallomása a szentendrei munkástanács perében.) (Szentendrei Néplap, 1921.február 2.)

A következő reggelre virágerdő borította dr. Kucsera Ferenc sírját. "A gyilkosságot az egész város, a munkásság is elítélte. A lakosságot meg kellett nyugtatni," (Dr. Horváth Ákos vallomása a szentendrei munkás-tanács perében.)

(Szentendrei Néplap, 1921.február 15.)

Chudy Ferencet a hadügyi népbizottság szentendrei városparancsnokká nevezte ki. A helyi munkástanács és direktórium ezután szinte csak névlegesen működött. "Mi szentendrei gyerekek vagyunk, s ha meg talál bukni ez a rendszer, mi akkor is itt akarunk maradni." (Egyik munkástanács tag vallomása a szentendrei munkástanács perében.) *(Szentendrei Néplap, 1921. február 12.)*

"Szentendre rt. város képviselőtestülete egyhangúlag elhatározza, hogy dr. Kucsera Ferencnek, Szentendre rt. város vértanújának emlékére 5000 koronával alapítványt tesz." (32. hat.)

(A képviselőtestület 1920. január 10-i ülésének jegyzőkönyve)'

1921. május 3-án a Pest Vidéki Királyi Törvényszéken ítéletet hirdettek a munkástanács ügyében. Chudy Ferencet, Ozorai Józsefet és Schrötter Aladárt halálra, Navarra Jenőt életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélték Kucsera Ferenc meggyilkolásának vádjával. (Az ítéleteket nem hajtották végre, mind a négyen a Szovjetunióba kerültek fogolycseré akciók során. További sorsukról nem tudunk.) 39 vádlott ítélete 6 hónap és 15 év fegyház, ill. börtönbüntetés között terjedt.

(Pest Vidéki Törvényszék iratai, 1920-B. 5721. vádirat, Párttörténeti Intézet Archívuma, majd Politikátörténeti Intézet Levéltára)

1925 májusában Csernoch János hercegprímás jelenlétében ünnepélyes harangszentelés volt Szentendrén. Ezen a napon a máskor csendes Szentendre utcáit már a kora reggeli órákban ellepte az ünnepségre készülők tömege. Díszruhás rendőrök, tűzoltók, fehér ruhás leánykák s a lovas-bandérium magyar ruhás legényei tették színessé az utcák képét. A Budapestről különvonattal érkező vendégeket a város notabilitásai élén a pályaudvaron Starzsinszky László polgármester fogadta. Üdvözölte az egyházfejedelmet, aki (...) a gyönyörűen feldíszített díszhintóba szállva a városházára hajtatott. A hercegprímás kocsija után harminc, ugyancsak virágokkal díszített kocsis vitte a városba a vendégeket." Harangszentelés, ötszáz gyerek megbérmálása, majd a díszbéd után a Katolikus Legény-egyletben sor került "...a kommunizmus alatt mártírhalált halt fiatal papnak, Kucsera Ferenc dr. arcképének a leleplezésére". *(Budapesti Hírlap, 1925. május 26.)*

1928. június 24-én dr. Kucsera Ferenc kivégzésének színhelyén a Duna-parton fakeresztet állított a város a következő felirattal: "Itt halt hitéért, honáért és katolikus testvéreiért mártírhalált 1919. évi június hó 25-én dr. Kucsera Ferenc róm. kath. segédlelkész."

A :Katholikus Szövetség rendezésében ma tartották az első katolikus napot Szentendrén, amely alkalommal felavatták dr. Kucsera Ferenc káplán síremlékét, aki a kommün alatt vértanúhalált halt. Az ünnepségen olt volt Almássy László, a képviselőház elnöke, dr. Preszly Elemér főispán, dr. Hász István tábori püspök. dr. Krüger Aladár országgyűlési képviselő és sokan mások. Mise után Németh László szentendrei plébános nyitotta meg a katolikus napot^majd Almássy László emlékezett meg a katolikus napok jelen tőségéről, hangsúlyozva, hogy Kucsera Ferenc példája figyelmeztet.' arra_ is, hogy az a rém, amelynek áldozatául esett, még ma is fenyeget. Ma jellemzilárd férfiakra van szükség, hogy a nemzet megállhassa helyét. Ezután Preszly Elemér, dr. Hász István, Krüger Aladár mondtak mélyhatású beszédet, majd pedig megkoszorúzták az emlékművet. Megkoszorúzták még a vértanúnak a Dunaparton álló emlékkeresztjét is. ahol a város polgármestere mondtott beszédet, A katolikus napról táviratilag üdvözölték a kormányzót es a hercegprímást./MTI.1930. október 12./

Zászlós István: Az Orsz. Magyar Rajztanárok Egyesületének és a győri Képző és Iparművészeti Társulat tagja. Az esztergomi bencésgimnázium Szent István és Szent Imre emlékét és a kommün idején vértanúhalált halt dr. Kucsera Ferenc szentendrei káplán síremlékét készítette.

(A PANNONHALMI SZENT BENEDEK-REND BUDAPESTI KATOLIKUS SZENT BENEDEK REÁLGIMNÁZIUMÁNAK ÉRTESÍTŐJE AZ 1930—31. ISKOLAI ÉVRŐL)

Szentendre város közönsége vasárnap kegyeletes ünnepséget rendezett a kommunizmus alatt vértanúhalált halt Kucsera Ferenc római katolikus káplán emlékműve előtt. Marczinka János plébános tábori misét mutatott be, Pethő János polgármester pedig ünnepi beszédet mondott. Ezután a Városháza nagytermében díszgyűlés volt. Este Szentendre lakossága fáklyásmenetben vonult Kucsera Ferenc emlékművéhez, amelyet Németh László pápai kamarás magas szárnyalású beszéd keretében megkoszorúzott.
(/MTI, 1939. június 26.)/

Vincze Gyula -A szentendrei ellenforradalom.)

A Rákóczi út 47. számú házban, szüleinek kávémérésében a detektívek elfogták Chudi Ferencet, aki ellen az a vád, hogy Szentendrén Kucsera Ferenc dr. római katolikus káplánt meggyilkoltatta. Közismert dolog, hogy június hónap vége felé a szentendrei és környékbeli nép fellázadt a vörös terror ellen és ellenforradalomba kezdett. A központról Chudi Ferencet ötven terroristával küldték ki június 26-án az ellenforradalom leverésére. Chudi kiküldetéséről kihallgatásakor a következőket vallotta:

A mikor Szentendrére megérkezett, ott már százhatvan munkást fegyverben talált és ezek az ellenforradalom letöréséhez már hozzáfogtak. A pályaudvaron egy ismeretlen fegyveres egyén az ellenforradalmárok névjegyzékét adta neki át és ennek alapján ő harminc egyént összefogdosott és a szentendrei vörösörségre, amely a Vörösmarty-villában volt elhelyezve, kísértette őket. Útközben a káplánlak mellett haladt el és onnan kiáltást hallott, mire bement. Ott találta Ozorai József, Nabara József, Gáspár József és Schrötter Alajos direktórium tagokat, akik a káplánt vallatták. Kucsera dr. ellen az volt a vád, hogy Pilisszentlászlón izgatott a kommün ellen. hogy a gyermekeket nem a proletárállam szellemében oktatta, és hogy az ellenforradalom kitörését harangszóval jelezte, sőt, hogy az ellenforradalmi mozgalomban részt vett, már tizenkét nappal előbb tudomása volt róla. A káplán mindezeket tagadta és Chudi azzal szakította félbe a vallatást, hogy ennek semmi értelme nincsen, mondják ki az ítéletet és hajtassák végre. Erre a káplánt golyó általi halálra ítélték és átadták Darázs István várospancsnok-helyettesnek, hogy végeztesse ki. A szerencsétlen embert átkísérték a Vörösmarty (Weresmarty) -villába a vörösörséghez, ahol félholtra verték, onnan négy katona kivitte a Dunapartra, fölállította egy szemétdombra és lelőtte. Miután még élt, Dudás János szentendrei munkás, vöröskatona, hozzálépett, puskája csövét halántékára szegezte és agyonlőtte. A holttestet azután átadták Perjesi Sándor volt vörösörségi parancsnoknak és Sulyovszky Sándor direktórium tagnak, hogy temettessék el. Chudi azonban a holttestet még másnap is ott találta a szemétdombon, mire ő vitette ki a temetőbe és elásatta. Erről az ügyről, hazaérkezve, jelentést tett, amire nyomozást rendeltek el és a nyomozással megbízták Erdélyi László volt politikai nyomozót, aki Darázzsal együtt úgy nyomozott, hogy a Fő téren harminc embert véresre veretett. A rendőrség az összes szereplőket letartóztatta és átadta a pestvidéki ügyészségnek.

Budapesti Hírlap, 1919. október

Egy régen elfelejtett emlékmű-terv

Szentendrén, a Duna partján 1993-ban emelték azt az öntöttvas oszlopot, tetején kereszttel> amely ma azon a helyen áll, ahol az 1919-es kommün alatt meggyilkoltak egy katolikus papot.

A Tanácsköztársaság idején júniusban Pesten a proletárforradalom megdöntésére megmozdulások kezdődtek, amelyek a főváros környékére, így Szentendrére is áttértek. Az ellenforradalmárok harangozással adtak jelet a zendülésre, amelyet azután hamar letörtek.

A vörös katonák először vallatták és megkínózták dr. Kucsera Ferenc segédlelkészt, hogy árulja el, kinek adta oda a templom kulcsát. Ezt nem mondta meg, ezért június 25-én leszúrták és agyonlőtték. Bár a szentendreiiek a következő években nem felejtették el hős papjukat, de

csak halálának közeledő 10. évfordulója kapcsán gondoltak arra, hogy méltó módon emlékezzenek meg róla.

A Pilishegyvidéki **Hírekben 1928-ban dr.** Sulyok Kálmán kezdeményezésére mozgalom indult egy maradandó és művészi emlékmű megalkotására, amelyre még a székesfehérvári megyéspüspök is főpásztori körlevélben hívta fel a figyelmet. A pénzadományok gyűjtése elkezdődött, amihez a Belügyminisztérium **az** engedélyt megadta.

Keszy-Harmath Ödön erdélyi örmény származású szobrász-tanár, akinek 1901 óta Székelyudvarhelyen máig áll a Krisztus szobra a bizottságnak fényképen egy emlékoszlop „mintáját” küldte be. Az emlékmű az elképzelés szerint a talpazattal együtt nyolc méter magas lett volna, bronzból kiöntve és a Duna partján tervezték felállítani. A művész, aki akkor, mint menekült Budapesten élt, felajánlotta, hogy ingyen elkészíti a szobrot.

A Nemzet Vértanúinak Országos Emlékmű Bizottságától 1929-ben levél érkezett a város vezetéséhez, hogy kegyelettel kell megemlékezni az ellenforradalom vértanúiról. Szentendre képviselő-testülete úgy határozott, hogy mivel Kucsera a helyi Katolikus Legény-egylet elnöke volt és az emlékművet ők akarták felállítani, ezért a jogot a Legényegyletnek átengedte.

Végül 1929. május 26-án a Hősök emlékűnnepén csak egy egyszerű fakeresztet koszorúztak meg a folyó partján. Egy évvel később, 1930. október 12-én az alsóvárosi temetőben egy másik pályázó, Zászlós István művész-tanár kisebb méretű domborművét leplezték le Kucsera Ferenc sírja fölött.

Keszy-Harmath Ödön monumentális szobrának terve lassan feledésbe merült. Csak ezen a képeslapon maradt fenn a makettje, amelyet dr. Sulyok Kálmán Pomázon lakó, de Szentendrén működő ügyvéd adott ki.

Ürmös Lóránt